

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی
پایان نامه جهت اخذ دانشنامه کارشناسی ارشد

موضوع :

تجزیه و تحلیل اقتصاد سنجی عوامل موثر در توسعه صادرات غیر نفتی ایران

استاد راهنما: جناب آقای دکتر مرتضی قره باغیان
استاد مشاور: جناب آقای دکتر محمدقلی موسی نژاد
نگارش: حسین میرزائی اخیحجانی
سال تحصیلی: بهمن ماه ۱۳۷۱

چکیده:

بخش بازرگانی خارجی به عنوان یکی از بخشهای اقتصاد کشور ، تامین آن قسمت از نیازهای بخش های دیگر را که فراهم نمودن آن از طریق تولیدات داخلی امکان پذیر نیست ، عهده دار است. اما تاکنون ، عملکرد این بخش در ایران نه تنها از هدف تامین نیازهای ضروری و غیر قابل حصول در داخل کشور پیروی ننموده، بلکه به عنوان ابزاری در جهت سیاستهای تشدید وابستگی در همه ابعاد اقتصادی و بصورت همه جانبه عملکردده است. این مسئله بصورت رشد بی رویه واردات و تامین ارز آن از طریق صدور هر چه بیشتر نفت تحقق یافته و در حقیقت نقش تسریع کننده در ایجاد بازار مصرف کالاهای خارجی ایفا کرده است. بنابراین رهایی از اقتصاد تک محصولی نفت به عنوان یکی از هدفهای اصلی در راه رسیدن به استقلال اقتصادی ،سیاسی برای کشور ما مطرح است که برای این کار اقدام به تنوع بخشیدن به تولید کالاها و صادرات از اهمیت خاصی برخوردار است. به همین جهت اهمیت توسعه و گسترش صادرات غیر نفتی در شکل گیری اقتصادی سالم و متکی بر توانائیهای داخلی امروزه بر کسی پوشیده نیست و تحقیق در این زمینه را ضروری می سازد. این تحقیق با تاکید بر تکنیک های اقتصاد سنجی و با در نظر گرفتن مدل عرضه صادرات ارائه شده توسط خانم مارین باند برای کشورهای در حال توسعه ، عوامل موثر در توسعه صادرات غیر نفتی ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و با محاسبه کشش های درآمدی و قیمتی با توجه به کشش پذیر عرضه صادرات و برآورد توابع عرضه بخش های کشاورزی صنعتی ، معدنی از یک سو و کالاهای مصرفی ، واسطه ای و سرمایه ای از سوی دیگر توانسته است امکان توسعه ظرفیت های هر یک از بخش ها را بررسی نماید. از آنجا که منشا و سرچشمه

کالاهای صادراتی غیر نفتی، بخش کشاورزی و سنتی و ناوابسته اقتصاد ایران از امتیازات و مشوق های بازارهای جهانی که در احراز جایگاه جهانی برای کالاهای ایران و در نتیجه بهبود کیفیت و بالا بردن قدرت رقابتی نقش بسزایی دارند، موثر بوده است و از طرف دیگر بخش صنعت از نقطه نظر توان صادراتی ضعیف ترین بخش های اقتصادی کشور بوده و علی رغم گذشت بیش از نیم قرن از پایه گذاری آن، تاکنون قادر به نفوذی قابل استمرار در بازارهای جهانی نبوده است. اما نتایج حاصله از مدل های برآورد شده نشان می دهد که بایستی بخش صنعت به عنوان مساعدترین زمینه برای افزایش صادرات غیر نفتی مورد توجه قرار گیرد چون حضور در بازارهای جهانی بیشتر با صدور کالاهای صنعتی معنی دار و توجیه پذیر است تا با صدور مواد خام و اولیه.

فهرست مطالب

فهرست جداول

فهرست اشکال و نمودارها

مقدمه

فصل اول : طرح تحقیق

۱-۱- طرح مسئله

۱-۲- ضرورت و بیان اهداف

۱-۳- ادبیات موضوع

۱-۴- بیان فرضیات

۱-۵- روش و مراحل تحقیق

۱-۶- موانع و مشکلات تحقیق

فصل دوم : بررسی تحلیل و تاریخی نقش و اهمیت صادرات

غیر نفتی در بازرگانی خارجی ایران

۲-۱- بررسی اجمالی سیر تحولات صادرات غیر نفتی در سده اخیر

۲-۲- سیاستهای بازرگانی خارجی قبل و بعد از انقلاب اسلامی

۲-۳- بررسی صادرات غیر نفتی به تفکیک بخش های عمده

فعالیت های اقتصادی

۲-۴- سهم صادرات غیر نفتی در کل صادرات و تولید ناخالص داخلی

۲-۵- بررسی وضع موجود با نگرشی بر برنامه پنجساله اول
(۷۲-۱۳۶۸)

۲-۶- مسائل و مشکلات توسعه صادرات غیر نفتی در ایران

فصل سوم : بررسی مدل های عرضه و تقاضای صادرات غیر نفتی

۳-۱- بررسی مدل های ارائه شده و کارهای انجام شده در ایران

۳-۲- ارائه مدل مارین باند (M.E. Bond)

۳-۳- ارائه مدل محسن خان (M.KHAN)

۳-۴- تعیین عوامل موثر در توابع عرضه و تقاضای صادرات

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل مدل‌های ارائه شده و برآورد معادله

عرضه صادرات غیر نفتی ایران در سالهای ۶۹-۱۳۴۲

۴-۱- روش تجزیه و تحلیل داده ها و نحوه بکراگیری آنها در مدل های

ارائه شده

۴-۲- برآورد معادله عرضه صادرات غیر نفتی ایران در قالب کلی

۴-۳- برآورد معادله عرضه صادرات فرش ایران

کشاورزی و سنتی ، صنعتی و معدنی (کلوچه های کانی فلزی)

۴-۵- برآورد معادلات عرضه صادرات غیر نفتی به تفکیک کالاهای

مصرفی، واسطه ای و سرمایه ای

فصل پنجم : ارائه یافته ها و پیشنهادات

ضمائم

منابع و ماخذ